

Написано от Христо Христов
Сряда, 25 Май 2011 22:10

Фондация „Програма достъп до информация“ (ПДИ) наскоро [оповести годишния си доклад за състоянието на достъпа до обществена информация в България за 2010 г.](#) Разговаряме с изпълнителния директор на ПДИ Гергана Жулева за основните проблеми и решенията за тях.

Г-жо Жулева, защо тази година в доклада „Състоянието на достъпа до обществена информация през 2010 г.“ акцентът беше поставен върху достъпа в интернет?

- Защото активната прозрачност е основен елемент на правото на информация. Ние проверяваме активното публикуване на информация от приемането на закона през 2000 г. Тогава в него беше предвидено активно публикуване на определени категории информация, но не беше уговорено, че това публикуване трябва да стане онлайн. Ако институциите имат интернет страници, то най-лесно и най-евтино е задължителната за публикуване информация да е там. В края на 2008 г. бяха ясно записани задължения за онлайн публикуване в Закона за достъп до обществена информация, макар подобни задължения да се предвиждат и в други закони. Такъв е Законът за местно самоуправление и местната администрация. През 2006 г. в него бяха създадени задължения за онлайн публикуване на решенията на общинските съвети. Очаквахме,

Написано от Христо Христов
Сряда, 25 Май 2011 22:10

че изпълнението на задълженията ще се подобри за тези две години, още повече, че според българското законодателство това, което трябва да се публикува онлайн е малко в сравнение с други държави. [↓](#)

Резултатите от оценката на интернет страниците обаче показват, че няма особено развитие в това отношение и трябва да се обърне сериозно внимание на причините за това състояние. Една от тях е, че контролът за изпълнението на закона е много ограничен и след закриване на Министерството на държавната администрация не съществува институция, която да оказва координираща и методологическа роля за останалите администрации - да унифицира съдържанието и формата на интернет страниците.

В момента съществуват големи различия, а това е недопустимо за държавни институции. Това не са фирми, които чрез своите сайтове да рекламират дейността си. Например, кметът ходил някъде, с кого се срещал и т.н. Да, това е част от информацията, но задълженията за публикуването на онази информация, която е необходима на гражданите да решават свои проблеми, да участват в обсъждания на политика на местно равнище, тази информация, институциите по закон са длъжни да качат на своите страници в интернет. Затова и акцентираме на този въпрос.

Този проблем се забелязва и в случаите, когато се обръщат към ПДИ за правна помощ. Не е нормално да се искат решения на органите на власт чрез подаване на заявления. Тези решения трябва да са в интернет. Правото на достъп чрез заявления следва да се упражнява при по-чувствителна информация. Но информацията, която показва какво върши органът на власт, неговите функции, дейности, планове, какви договори са сключени, бюджетите и финансовите отчети, трябва да е публикувана. Това е информация, която в демократичните страни е налична в интернет и не е необходимо гражданите да подават заявления, за да получат достъп до нея.

Какъв беше обхватът на проучването за публикуване на обществена информация в сайтовете на държавните институции?

Написано от Христо Христов
Сряда, 25 Май 2011 22:10

- Всяка година ние правим проучване на институциите в системата на изпълнителната власт. Това на което стъпваме и което сме заложили в своята вътрешна информационна система, е информацията от административния регистър достъпен в интернет-страницата на правителството. Всяка година обновяваме списъците. От 516 институции, ние сме проучили 495 интернет страници. Все още има институции, които нямат такива. Преобладаващи са общини. Става въпрос за малки общини или не толкова малки, но които не са се организирали да ги направят.

Като община Златица?

- Да, но там случаят се оказва по-сериозен. Както се разбира, община Златица е спечелила проект по Оперативна Програма Административен Капацитет (ОПАК). Финансовото обезпечаване на проекта не е било малко – 250 000 лв. Обаче проектът не е бил осъществен и досега община Златица няма интернет страница. Миналата година този случай стана известен след подадено заявление за достъп до информация от журналист и община Златица получи негативната награда „Златния катинар” на церемонията за Международния ден на правото да знам.

От това, което казвате се разбира, че в почти всички държавните институции вече са направили първата крачка като са създали свои интернет страници, но се получава парадокса, че на тези сайтове липсва значителен обем обществена информация, която да е в полза и за улеснение на гр

- Да, макар да има институции, които са изпълнили задълженията си за онлайн публикуване, положението като цяло е незадоволително. Една от причините е управлението на вътрешните информационни системи. Повече от очевидно е, че тези системи трябва да бъдат ориентирани към потребителите на информацията – към гражданите, а не към администрацията. Тази ориентация ще подпомогне и самата администрация, за да предоставя информация. Защото информацията, която създават и съхраняват институциите, следва да обслужва гражданите, а не само

администрацията.

Тази ориентация към гражданите изисква друг подход към организиране на вътрешните информационни системи. Трябва още при създаването на даден документ да е ясно, че информацията е за публикуване или за предоставяне при поискване. При ограничената за достъп информация трябва също да е ясно какви законови права и интереси се защитават. Тази обосноваост на ограниченията е необходима и на самата администрация, когато трябва да решава по заявления и прави баланс на интересите в полза на наделяващия обществен интерес.

Администрацията трябва да има методологическа помощ в това отношение. Да има унифициране, както на формата, така и на съдържанието на институционалните интернетстраници. В момента там царят хаос. На едно място се вее знамето на България, на друго – на ЕС, снимката на кмета се появява като поп-звезда, а основни неща, които трябва да бъдат публикувани ги няма. Част от страниците са чисто рекламни, даже има информация за географията на района – не че има нещо лошо - и това е информация за потребителите, но това не е достатъчно за една държавна институция. Ето защо ние препоръчваме издаване на инструкция за уеднаквяване на съдържанието. Ясни са задълженията по закона, ясно е и каква информация трябва да бъде задължително публикувана. Това са основни неща и по-нататък да се контролира изпълнението на закона и инструкцията.

Този проблем не възникна ли със закриването на Министерството на държавната администрация през 2009 г.?

- Да. Макар и без контролни функции Министерството на държавната администрация имаше методологическа и координираща роля. И все повече си задаваме въпроса толкова ли бе необходимо закриването на това министерство, което все пак имаше някаква методологическа и координираща роля по отношение и изпълнението на ЗДОИ, и на електронното правителство. След политическото решение за закриването му, трябваше ясно да бъде определен орган, който да поеме тези функции. Сега докладът за Състоянието на администрацията се подготвя от един отдел и се представя от Министерския съвет. Но един отдел не е орган на власт и не би могъл да има контролиращи функции, още повече да налага санкции за неизпълнение на закона. С

Написано от Христо Христов
Сряда, 25 Май 2011 22:10

натрупването на практиката, включително и съдебната, става ясно, че е необходим Информационен комисар или комисия - институция, която да подпомага и контролира администрацията в това отношение.

Защото дори простичкият факт, че миналата година в Доклада за състоянието на администрацията на Министерския съвет беше записано, че администрацията трябва да си приеме вътрешните правила по ЗДОИ, доведе за една година до двойно увеличение на вътрешните правила качени в интернет. Тоест, това е доказателство, че когато един координиращ и наблюдаващ орган даде указания, администрацията се съобразява с тях. Ние осъзнаваме, че във времето на криза не е подходящо да се правят предложения за създаване на нов орган на власт, но поне ясно трябва да бъдат възложени отговорностите на съществуващите институции по отношение на наблюдението, координацията и контрола за изпълнение на ЗДОИ.

При представянето на годишния доклад употребихте израза, че при публикуването на финансова информация от страна на държавните институции положението е трагедия.

- Активното публикуване на информация има за цел да ни осигури знание как ни управляват и какви решения се взимат; да ни осигури прозрачност на изразходваните средства от органите на власт; да ни даде възможност да участваме информирани в дебатите за обществени политики. Стандартите са ясни по отношение на активното публикуване. Като се обърнем към резултатите от оценката на страниците виждаме, че най-малко са онлайн публикациите, свързани с бюджетите, финансовите отчети и договорите на институциите, т.е. това което се крие зад прозрачността на изразходваните средства. Това може и да не е трагедия, но е доста тревожно. В много страни с развити системи на финансова прозрачност, като Канада, се публикува всеки договор за над 25 000 канадски долара.

То затова в такива страни и корупцията е по-малка.

- Естествено. Защото да си говорим за антикорупционни мерки – това е мярката – пълна прозрачност. Където има възможност за корупция възможностите се свеждат до минимум благодарение на прозрачността. Това е нейната роля. Финансовата прозрачност и прозрачност на договорите. При нас това не е уредено законодателно. Предстои обсъждане на Закона за обществените поръчки и можем да кажем, че сега е времето, когато да се помисли за отстраняването на този проблем, вместо непрекъснато да се тухкаме, че има нередности и злоупотреби при обществените поръчки. Приемането на задължението за публикуване на тези договори ще бъде една хубава крачка към прозрачността на управлението.

Много шокиращо звучи, че 97,6 процента от договорите за обществени поръчки остават обществена тайна, както показва изследването на ПДИ.

- Оправданието на администрацията е, че тя не е задължена да го прави и че изпълнява задълженията си да изпраща определена информация в регистъра за обществени поръчки. Но след измененията на закона през 2008 г., когато стана ясно, че определени елементи на договорите не могат да бъдат търговска тайна като предмета на договора, цената му, подизпълнителите, сроковете, санкциите при неизпълнение и др., то очевидно трябваше да се помисли и в това отношение. Не е нормално целият договор да представлява търговска тайна.

Единственият начин за гражданите на дадено населено място да разберат по какъв начин ги управляват е да влязат в страницата на определена институция, на общината и да проверят какви договори е сключила тя, на каква цена и при какви срокове. Така няма да се сблъскваме ежедневно с репортажи, които показват фрапиращи случаи на злоупотреби. Законодателят трябва да положи усилия в тази посока и да не оставя „вратички“ за администрацията по въпроса за публикуването на договори за обществени поръчки. А след приемането на едно такова задължение да се организира и практическото му изпълнение.

Интересът към тази информация е много голям, а от постъпващите при в ПДИ случаи виждаме, че се проявява особена упоритост от страна на администрацията, да не

Написано от Христо Христов
Сряда, 25 Май 2011 22:10

предоставя договори за обществени поръчки. Какви ли не основания се измислят. Посочва се, че третото лице не било съгласно. Но когато една фирма се явява на конкурс за обществена поръчка тя трябва да е наясно, че трябва да играе открито. Или пък като основание за отказ за достъп до такива договори се посочва търговска тайна. Законът обаче ясно казва, какво не може да бъде търговска тайна в един договор.

Очевидно, че за да се утвърди въведения с измененията в ЗДОИ от 2008 г. стандарт за наделяващ обществен интерес по отношение на някои от ограниченията, ще трябва да се натрупа и съдебна практика, но ще трябва и обучения за администрацията. Колкото до публикуването на договори за обществени поръчки над определена сума то ние предлагаме този проблем да се реши законодателно.